

Verwilderde katten op Schiermonnikoog

Concept Plan van Aanpakken

April 2026 – Door Randy Leeper/ NM

Aanleiding/ Doel

Het N2000 gebied op Schiermonnikoog kent naast de doelstelling Habitattypen een vogelrichtlijn doelstelling. De slechte staat van instandhouding van enkele Natura 2000-doelsoorten die redelijkerwijs als prooidier voor de verwilderde katten zouden kunnen fungeren, zoals kluut, paapje en tapuit en soorten die van de katten concurrentie kunnen krijgen omdat ze muizen eten, zoals velduil en blauwe kiekendief, zijn de belangrijkste redenen de verwilderde katten te bestrijden. Uit de analyse van de uitwerpselen van katten blijkt dat ook rode lijst soorten (vogels) gegeten worden.

Daarnaast heeft de verwilderde kattenstand mogelijk invloed op de konijnenstand. Ook dit is niet wenselijk gezien de huidige inzet de konijnenstand te verhogen (behoud open duin)

De mate waarin de verwilderde katten een bedreiging vormen is niet geheel duidelijk maar vanuit de N2000 doelstelling moet elke bedreiging aangepakt worden. Het aanpakken van de verwilderde katten is dus noodzakelijk en wordt ook breed onderschreven. Mogelijk krijgen de verwilderde katten in het volgende N2000 BP wel een plek.

In het Ambitieplan, vastgesteld door het overlegorgaan van het Nationaal Park staat de volgende passage:

Faunabeheer - Predatie door verwilderde katten is een probleem voor vogels en konijnen. Na een uitgebreide afweging is begonnen met het wegvangen van verwilderde katten. Deze inzet zal blijvend inspanning vragen om te voorkomen dat er nieuwe aanwas van katten komt. Er is geen fundamentele discussie over het wegvangen van verwilderde katten, maar we moeten wel financiering en taakverdeling vastleggen

Doel: Een verwilderde katten vrij eiland

Dit plan van aanpakken is gebaseerd op de afgelopen jaren opgedane ervaring, divers onderzoek en diverse overleggen met betrokken partijen en beschrijft de benodigde acties om het gezamenlijke doel te bereiken.

1 Acties tot op heden

1a Eerdere vang acties

Van februari 2022 tot sept 2024 is er door NM in samenwerking met diverse partijen een wegvangactie gerealiseerd volgens de TNRC methode (Trap, Neuter, **Relocatie**, Care). De actie wordt uitgebreid beschreven in Bijlage 1 “Rapportage project: Wegvangen verwilderde katten Schiermonnikoog 10-2-2025”

Deze actie heeft veel informatie opgeleverd en er worden een aantal aanbevelingen gedaan die van belang zijn voor het vervolg:

- Detecteren en verwijderen van katten lijkt meer succesvol in de koudere (winter) maanden dan in de zomer
- Structurele monitoring van de kattenpopulatie met cameravallen is belangrijk om het succes en effectiviteit van ingrijpen te bepalen
- Het is belangrijk dat nieuwe instroom van katten uit het dorp (en door bezoekende recreanten) beperkt blijft

De uitgebreide toelichting op de aanbevelingen is te vinden in bijlage 1

1b A&W onderzoek

Op verzoek van NM heeft ecologisch adviesbureau Altenburg&Wymenga de TNR-methode (Trap, Neuter, Return) verkend en toegelicht op de bijeenkomst van 4 maart.

De conclusie is dat de TNR-methode op Schiermonnikoog slechts een ondersteunende rol kan spelen waarbij een strikte preventie van instroom noodzakelijk is. Daarnaast beschrijft A&W een aantal praktische beperkingen waaronder de juridische. Voor de volledige bureau studie zie bijlage 2

1c Enquête Dorpskatten Schiermonnikoog

In de Zomer van 2025 is door de Stichting Huiskat ThuisKat onder de eilanders een enquête gehouden over het bezit van katten. Daarbij zijn ook diverse vragen gesteld over loslopende en/of verwilderde katten.

Belangrijke conclusie is dat een groot deel van de eilanders voor maatregelen zijn zoals verplicht chippen en neutraliseren. Ook zien zij de noodzaak van het aanpakken van de verwilderde katten.

Met betrekking tot de katten van bezoekers geeft de enquête onvoldoende informatie. Zomer 2026 wordt er een enquête uitgezet onder bezoeker zodat er ook een duidelijker beeld ontstaat hoe groot de aanwas vanuit "bezoekende" katten is.

Voor het volledige rapport zie bijlage 3

1d Drone inventarisatie voorjaar 2026

In het voorjaar van 2026 is in opdracht van het NP een drone inventarisatie uitgevoerd om te bepalen hoeveel verwilderde katten er momenteel op het eiland rondlopen

Op 15-04 waren de gegevens nog niet beschikbaar - worden op 22 april tijdens het overleg (kattenberaad) gepresenteerd

Resultaat zie bijlage 4 - t.z.t. toevoegen

1e Overleg werkgroep:

De werkgroep bestaat uit Provincie, NVWS, RUG, NM en NP. De werkgroep heeft 2 maal overleg gehad (22 sept 2025 en 29 okt 2025) waarbij de huidige stand van zaken is besproken en vooruit is gekeken naar mogelijke oplossingen voor de verwilderde katten problematiek.

De vangacties van de afgelopen jaren is geëvalueerd.

Conclusie: huidige aanpak is te vrijblijvend en geeft niet het gewenste duurzame resultaat.

Daarnaast is er consensus over het doel: Een verwilderde katten vrij-eiland

Hiervoor zijn 2 actiesporen besproken:

Spoor 1: Voorkomen/ beperken aanwas vanuit huiskatten te bereiken door communicatie en chippen

Spoor 2: Terugdringen populatie verwilderde katten door monitoring en vangen (wat te doen na het vangen staat ter discussie)

1f Bijeenkomst 4 maart 2026 kattenberaad

In het Dorpshuis is op 4 maart een breed overleg georganiseerd. Bij dit overleg waren de volgende organisaties vertegenwoordigd:

Natuurmonumenten

WBE

Altenburg & Wymenga

VBS

Stichting Huiskat Thuiskat

Stichting Duinbehoud

Gemeente Schiermonnikoog

Natuur en Vogelwacht Schiermonnikoog

Kattenopvang Bastet

Nationaal Park

Stichting Zwerfkatten Nederland

RUG

Provinsje Fryslân

Tijdens het overleg zijn de resultaten van eerdere acties en onderzoeken (zoals hiervoor beschreven) besproken. **De doelstelling “een verwilderde katten vrij eiland”** wordt onderschreven met daarbij de aanvulling “De vergadering is het er verder over eens dat nieuwe instroom voorkomen moet worden”.

De verschillende methodes worden besproken en in hoofdstuk 2 van dit Plan van Aanpakken is de wegging van de methodes uitgewerkt.

2 Aanpakken

2a Weging methoden

De in het vorige hoofdstuk beschreven ervaringen en overleggen zijn verwerkt in onderstaande tabel. Hierbij zijn de verschillende acties beoordeeld op haalbaarheid, zowel op effectiviteit, diervriendelijkheid, draagvlak en kosten. Hierbij opgemerkt dat de beoordeling een grove indeling kent. Het is nooit zwart/wit maar geeft een beeld/ overzicht waar de kansen liggen voor een realistische aanpak. Naast de hiervoor genoemde “criteria” zijn frequentie, actie door: en communicatie door: opgenomen in de tabel. Met “actie door” geven wij de financieel eerstverantwoordelijke aan. Met “communicatie door” geven wij aan wie eerstverantwoordelijke voor het communicatie is.

De weging in de tabel van de verschillende criteria per methoden is met een kleur aangegeven. Hier is groen “positief” bijvoorbeeld groen bij het criteria “draagvlak” betekend er is voldoende draagvlak om de methode te realiseren. Dit hoeft niet te betekenen dat iedereen het eens is met de methode. Daartegenover staat “rood” in het geval er onvoldoende draagvlak is. Kan dus wel betekenen dat er ook voorstanders zijn. Als “oranje” gebruikt is betekend dat dat het beeld neutraal is en/of er nog zaken uitgezocht moeten worden. Geel betekend “ter info” en speelt geen rol bij de weging.

De kolom “kosten” is niet gewogen

In de tabel wordt verwezen naar bijlage 5. Dit is de motie die in de raad van Zwolle is aangenomen inzake het structureel neutraliseren van katten

Plan van Aanpakken		info							
Verwilderde katten - Schiermonnikoog		positief							
Versie: 15 april 2026		neutraal							
Auteur: Randy Leeper		negatief							
Gecontroleerd: N.T.B.									
		Effectiviteit	frequentie	Diervriendelijk	Draagvlak	Kosten (globale inschatting op basis van ervaring)	Actie door:	communicatie door:	Opmerking - Risico's
VOORKOMEN AANWAS									
A1	Vanuit Dorp								
	Voorlichting		doorlopend		bron: enquete	€ 5.000,00	NP / Prov / Gemeente	NP / Allen	Veel communicatie kan meelopen met bestaande middelen
	Monitoring / inventariseren		4 jaarlijks		bron: enquete	PM	St. Huiskat ThuisKat	NP / Allen	invent. is in 2025 uitgevoerd
	Chippen - verplicht		jaarlijks		bron: enquete	€ 2.000,00	NP / Prov / Gemeente	Gemeente / Allen	In 2026 wettelijk verplicht - - kosten = jaarlijkste chip actie (bijverplicht chippen kosten voor eigenaar?)
	Neutraliseren - Verplicht		jaarlijks		bron: enquete	PM	NP / Prov / Gemeente	Gemeente / Allen	Is dit juridisch haalbaar ? Voorbeeld Zwolle (zie bijlage 5)
	Invoer verbod (uitsterf constructie)		doorlopend		???	PM		Gemeente / Allen	Is dit juridisch haalbaar ?
A2	Vanuit Bezoek								
	Voorlichting		doorlopend			€ 5.000,00	NP / Prov / Gemeente	NP / Allen	Veel communicatie kan meelopen met bestaande middelen
	Monitoring / inventariseren		4 jaarlijks			PM	St. Huiskat thuisKat	NP / Allen	Toezegging Stichting dit zomer 2026 op te pakken
	Chippen - verplicht		controle doorlopend		verplicht	PM	n.t.b.	n.t.b.	verplicht in 2026 - exacte datum wordt nog bekend gemaakt - handhaving ?
	Neutraliseren - Verplicht		controle doorlopend		nog onderzoek	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	Is dit juridisch haalbaar?
	Verbieden		controle doorlopend		nog onderzoek	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	Is dit juridisch haalbaar?
TERUGBRENGEN STAND VERWILDERDE KATTEN (NUL-OPTIE)									
B	Vangen (basis voor B1, B2 en B3)		Jaarlijks			€ 40.000,00	n.t.b.	Allen	Jaarlijkste kosten (bij succesvol afbouwen aantallen nemen de kosten ook af)
B1	Vangen en eutaniseren		jaarlijks			€ 150,00			Kosten eutaniseren per kat
B2	Vangen en afvoeren naar overkant (TNRC)		jaarlijks						TNRC - Trap, Neuter, Relocatie , Care
	Herplaatsen					€ 400,00			Kosten herplaatsen per kat
	Opvang bij niet herplaatsen					€ 700,00			Kosten opvang per kat
	Eutaniseren bij te zieke dieren					€ 150,00			Kosten eutaniseren per kat
B3	Vangen TNR-methode		jaarlijks						TNR - Trap, Neuter, Return
	Neutraliseren en terugplaatsen					€ 200,00			Kosten neutraliseren per kat
	Jonge katten eventueel herplaatsen					€ 400,00			Kosten herplaatsen per kat
	Eutaniseren bij te zieke dieren					€ 150,00			Kosten eutaniseren per kat
B4	Afschot		Jaarlijks			PM	WBE	Provincie / Allen	
B5	Vangen met Klapvallen (aanvulling op B1 t/m B3)		jaarlijks			€ 10.000,00	n.t.b.		jaarlijkse kosten
B6	Afschot van de niet te vangen katten - aanvulling op B5		2 jaarlijks			PM		Provincie / Allen	jaarlijks bepalen of het noodzakelijk is
MONITORING VERWILDERDE KATTEN									
C	Monitoring verwilderde katten		2 jaarlijks			€ 10.000,00	n.t.b.		

2b Conclusie aanpak

Het aanpakken van verwilderde katten heeft alleen duurzaam effect als de instroom beperkt wordt. Er zal dus ingezet moeten worden op communicatie (bewoners en bezoekers) en het chippen en neutraliseren van huiskatten. Daarnaast/daarna dient de stand verwilderde katten gereduceerd te worden. De Methode zoals beschreven bij B/B2 (TNRC - Trap, Neuter, **Relocatie**, Care) lijkt de meest effectieve/ haalbare methode. Hierbij zijn een aantal aandachtspunten bij de uitvoering van belang:

- De bij B2 beschreven methode aanvullen met B5 en indien noodzakelijk aanvullen met B6
- Vangmethode – naast de periode van vangen is de reactiesnelheid van belang. De gevangen katten moeten snel naar de opvang om stress en daarmee het sterftcijfer te beperken.
- Inzet mensen – werken met vrijwilligers is effectief en beperkt de kosten maar er dient een back-up te zijn (financieel) om te schakelen naar betaalde krachten. Het proces mag niet stagneren door beperkingen bij de inzet mensen.
- Opvang - Is er voldoende ruimte om de katten op te vangen?
- Tijd – De aanpak zal eerst intensief zijn maar dient ook duurzaam ingebed te worden in het beheer. Omdat waarschijnlijk de instroom niet volledig kan worden voorkomen dient het vangen van de verwilderde katten jaarlijks herhaald te worden.
- Duidelijkheid over financiering zowel op de korte als de lange termijn.

3 Communicatie

Alles start met goede communicatie. Waarom doen of laten we iets en wat kunnen (moeten) bewoners en bezoekers weten om de juiste keuze te maken.

Opstellen van een kernboodschap en het bepalen van de stakeholders vormt hiervoor de basis.

Belangrijkste eerste acties zijn het informeren/ motiveren van de eilanders zodat zij het belang onderkennen van het beperken van de populatie verwilderde katten en de belangrijke rol die zij hierbij spelen. Namelijk het verminderen van de instroom vanuit het dorp. Daarna/ Daarnaast het informeren van de bezoekers die een kat meenemen over wat het belang is van het niet meenemen van een kat.

Voor zowel de eilanders als de bezoeker is het belangrijk te weten wat moet (wettelijk verplicht) en wat wij vragen.

Het voorstel is op zo kort mogelijke termijn een werkgroep communicatie samen te stellen waarin diverse organisaties vertegenwoordigd zijn.

4 Begroting

Het begroten van de communicatie en vangactie zoals hiervoor beschreven is deels mogelijk op basis van ervaringscijfers. Er is getracht een schatting te maken van de jaarlijkse kosten waarbij niet is uitgegaan van de inzet van vrijwilligers. Dit is gedaan te kunnen garanderen dat de vangacties doorgang vinden. Inzet van vrijwilligers is de afgelopen jaren kwetsbaar gebleken en inzet van betaald krachten bleek noodzakelijk.

Door Stichting Duinbehoud heeft namens diverse organisaties een aanbieding gedaan voor de vangactie 2026. De aangeleverde gegevens zijn meegenomen bij het opstellen van de totaal begroting.

Belangrijk bij het bepalen van de kosten zijn de varianten:

- Periode vangen/ doorlooptijd (kortere vangperiode is goedkoper)
- Aantal gevangen katten

Bij het beperken van de instroom en het effectief vangen van de katten zullen de jaarlijkse kosten afnemen.

		€ / eenheid	aantal/jr	€ / jaar
Op basis van Tabel 1 gaat de voorkeur uit naar variant B2				
Hieronder zijn de kosten voor variant B2 per jaar weergegeven				
VOORKOMEN AANWAS				
	Vanuit Dorp	Communicatie	€ 5.000,00	1 € 5.000,00
	Chip actie		€ 2.000,00	1 € 2.000,00
	Vanuit Bezoek	Communicatie	€ 5.000,00	1 € 5.000,00
EIGEN UREN ORGANISATIES			€ 80,00	0 € -
TERUGBRENGEN STAND VERWILDERDE KATTEN (NUL-OPTIE)				
B	Vangen (basis voor B2)		€ 40.000,00	1 € 40.000,00
B2	Vangen en afvoeren naar overkant (TNRC)			
	Herplaatsen		€ 400,00	0 € -
	Opvang bij niet herplaatsen		€ 700,00	25 € 17.500,00
	risico reservering		€ 5.000,00	1 € 5.000,00
	Eutaniseren bij te zieke dieren		€ 150,00	0 € -
B5	Vangen met klapvallen (aanvulling op B2)		€ 10.000,00	1 € 10.000,00
C	Monitoring		€ 10.000,00	0,5 € 5.000,00
				€ 89.500,00
	Onvoorzien	5,00%		€ 4.475,00
Totaal excl btw				€ 93.975,00
	BTW	21,00%		€ 19.734,75
Totaal incl. btw				€ 113.709,75

5 Planning

Op basis van bovenstaande keuzes en informatie is een grove planning gemaakt. Hierin zijn de verschillende acties en de frequentie weergegeven. Bij de verdere uitwerking van communicatie en vangacties zal de planning gedetailleerder uitgewerkt kunnen worden.

Planning Verwilderde katten Schiermonnikoog													
Omschrijving	frequentie	2026				2027				2028	2029	2030	jaren t/m ?
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4				
Overleg													
werkgroep	Kwartaal	■				■				■	■	■	■
Kattenberaad	Jaarlijks	■				■			■	■	■	■	
Communicatie													
bewoners	Doorlopend	■				■				■	■	■	■
bezoekers	Doorlopend	■				■				■	■	■	■
Katten bewoners													
Chip actie	Jaarlijks			■		■			■	■	■	■	
Neutralisatie actie	Jaarlijks					■			■	■	■	■	
Inventarisatie	elk 4e jaar	■									■	elk 4e jaar	
Katten bezoekers													
Handhaving	Doorlopend	■				■				■	■	■	■
Inventarisatie	elk 4e jaar		■	■							■	elk 4e jaar	
Vangactie													
Vangactie	jaarlijks					■			■	■	■	■	
Monitoring verwilderde katten	elk 2e jaar	■							■	■	■	elk 2e jaar	

6 Hoe verder

Zoals hiervoor vermeld en wat terugkomt bij de verschillende verkenningen is dat het beperken van de instroom van groot belang is “Anders wordt het dweilen met de kraan open”

Als eerste zal dus de communicatie acties rond de huiskatten/ bezoek katten moeten worden opgepakt. De kosten hiervoor zijn beperkt (inzet medewerkers diverse organisaties worden niet gerekend) Hieraan gekoppeld het chippen en neutraliseren en de handhaving daarop. Parallel hieraan kan de bestuurlijke en juridische verkennen plaatsvinden. Voor de bestuurlijke verkenning zal een separate notitie worden opgesteld

Volgende belangrijke stap is het uitzetten van de jaarlijkse vangactie. Belangrijkste issue hierbij is de financieren (besteding maatschappelijk geld versus effect) Er zal een duurzame financiering geregeld moeten worden. Een eenmalige vangactie heeft geen zin! Maar om te voorkomen dat we de resultaten van afgelopen jaren tenietdoen is het voorstel de financiering eerst voor winter 2026/2027 te regelen. Hiermee “kopen” we tijd om een duurzame financiering voor een jaarlijkse vangactie te regelen.

Op 22 april 2026 staat er een vervolgoverleg “kattenberaad” gepland

Concept agenda overleg wordt separaat aangeleverd: